

ставити до школи сучасна вища освіта. А відтак потерпає поступ нашої держави: економічний, технологічний, політичний, ідеологічний, культурний. Дві причини зумовлюють відтік учителів зі школи – матеріальна і моральна (ідеологічна).

Учитель переходить на іншу роботу. Викладати в школі не престижно. Переповнені класи, погана дисципліна, втрата молоддю інтересу до навчання. Вчительська професія не захоплює здібних юнаків і дівчат. Вони можуть мати більший заробіток, кращі умови праці, користуватися повагою суспільства, працюючи в іншому державному, чи, особливо, приватному закладі. Вчитель незадоволений низьким соціальним статусом своєї професії і школи – найважливішого державного інституту соціального відтворення.

Шлях до вдосконалення освіти – піднесення академічного і професійного рівня вчителів, створення нормальних умов праці для них і оплати цієї праці за якісні показники. *Вчительське розуміння стану сьогоднішньої освіти – це критичне поєднання максимальної необхідності і мінімальної можливості.*

6. Усе частіше з'являються повідомлення про зміну в традиційній системі добору кандидатів до вищих педагогічних закладів освіти, про ранню учительську професіоналізацію в стінах школи. Це зафіксовано і в програмі “Учитель”, підготовленій за дорученням Президента України. Однак ця програма не може пробитися до силових міністерств нашої держави. Її проігнорували Міністерство фінансів і Міністерство праці. Надіслана до Уряду, програма повернулася до Міністерства освіти, набувши статусу відомчої. Вважаємо, що програма повинна стати Державною. На її основі необхідно ініціювати Закон про вчителя. Українська держава з прозорим майбутнім високорозвиненої доможеться цього в єдиному випадку, якщо її підвалини триматиме освіта найвищого світового гатунку і стандарту. В цьому й полягає єдина політика в освітній галузі. Інші види політик повинні зупинятися перед порогом школи усіх її видів і рівнів.

7. На особливу увагу заслугоує вчитель сільської школи. Україна була й залишиться світовою аграрною державою. Її основне багатство – непорівнюваний еталонно на планеті Земля чорнозем. Майбутнє аграрної індустрії держави в руках наших співгромадян з середньою освітою сільської школи і вищою освітою сільськогосподарських і технічних закладів освіти України і світу. Сільська школа, як правило, малокомплектна. Трапляються випадки, коли

в таких школах більше вчителів, ніж учнів. Вихід з цього – в реалізації ідеї підготовки вчителів відомої в Європі Вальдорфської школи. Одержавши диплом спеціаліста, випускник, який добре володіє однією-двома іноземними мовами, володіє також музичним інструментом, хорovým диригуванням, навчається ще три роки у вищому закладі освіти за спеціальною програмою, опановуючи методику викладання всіх предметів від першого до сьомого класу. Один чи з дружиною, бажано такого ж рівня підготовки, приїздить у сільську школу, веде всі предмети, отримуючи, згідно з рішенням уряду, подвійну зарплатню і ошасливорює учнів і батьків рівнем своєї академічної і методичної підготовки, не забуваючи, при цьому, про щастя і добробут власної сім'ї.

С.Гончаренко

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Інтеграційні процеси виправдали себе у різних сферах діяльності суспільства і на часі їх повноцінне використання в освітній галузі, зокрема у професійній школі. Зміст навчання визначається двома важливими вимогами, кожна з яких претендує на пріоритетне значення з вагомими аргументами з обох сторін. Це виховання та розвиток особистості, з одного боку, та підготовка висококваліфікованого фахівця – з іншого. Дидактичні дослідження повинні бути спрямовані на органічне поєднання цих вимог, що є завданням надзвичайно складним, особливо у контексті перегляду світоглядних орієнтацій, способів мислення, потреб суспільства у висококваліфікованих спеціалістах.

У цьому випуску журналу висвітлюється широкий спектр актуальних проблем інтеграції та диференціації у професійній освіті. Це філософські, соціально-економічні, психолого-педагогічні і методичні аспекти інтеграції та диференціації, теоретико-методологічні та дидактичні основи інтеграції у професійній школі, методичні проблеми диференціації в освіті.

У статтях зарубіжних учених розглядаються інтеграційні тенденції у професійній освіті, психологічні аспекти професійної підготовки особистості, інтеграція в процесі навчання тощо.

Загальні проблеми інтеграції та диференціації в освіті, зокрема її гуманістичний аспект, розкриваються в статтях українських науковців: соціально-економічні проблеми інтеграції в освіті, інтегра-

тивна сутність моральної культури педагога, питання інформаційної моделі інтеграції наукових знань, інтеграція змісту навчання в закладах профтехосвіти, концептуальні підходи до інтеграції змісту освіти у професійно-технічних навчальних закладах, інтегративні тенденції змісту освіти у професійно-технічних закладах освіти тощо.

Над проблемами інтеграції та диференціації у професійній освіті працює група науковців Львівського науково-практичного центру Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Протягом останніх десяти років сформована наукова школа інтеграції. Сьогодні науковий пошук ведеться у двох основних напрямках. Їх спільною метою є розробка теоретико-методологічних основ дидактичної інтеграції, а результати науково-практичних досліджень упроваджуються в навчальний процес вищої та професійно-технічної школи.

Загальнонауковий і дидактичний аспекти інтеграції та диференціації у вищій школі досліджується групою вчених під керівництвом кандидата педагогічних наук Я.М.Кміта. Розробляється інтегративно-диференційований підхід до структурування знань, проблеми впровадження інтегрованих курсів у вищій медичній школі, методичні аспекти інтеграції в класичних університетах та проблеми інтеграції у мистецькій освіті.

Теоретико-методологічні та методичні основи дидактичної інтеграції у професійно-технічній освіті досліджує група науковців під керівництвом кандидата педагогічних наук І.М.Козловської. Зусилля науковців спрямовані на розв'язання та координацію низки проблем, які формують декілька напрямів, пов'язаних з інтегративним підходом до навчання. Це розробка теорії інтегрованих курсів у професійній школі, аналіз тенденцій міжнародного співробітництва з проблем інтеграції в освіті, проблема інтеграції теоретичного та виробничого навчання, використання інтегративного підходу до комп'ютерного навчання у професійно-технічній школі, інтеграція елементів контролю у модульному навчанні та ін.

Про доцільність дослідження проблем інтеграції та диференціації у діалектичному взаємозв'язку свідчить досвід науковців м.Полтави під керівництвом доктора педагогічних наук В.Р.Ільченко. Логічним є і введення терміна "інтедифі" в освіті. Результати багатьох досліджень полтавських дидактів доцільно використати у професійній школі.

Група вчених (керівник П.І.Сікорський) досліджує філософсько-психологічні основи диференціації, методологічні особливості розв'язування суперечностей в освіті, функціональний зв'язок інтеграції та диференціації, моделює специфічні навчальні технології, розробляє навчальні плани за принципами диференціації та інтеграції.

Проведення Міжнародної науково-практичної конференції з проблем інтеграції та диференціації у Львові – це ще одна спроба проаналізувати та узагальнити досвід теорії та практики з проблем інтеграції та диференціації за останні роки, розглянути їх у контексті зарубіжних доробок, скоординувати зусилля науковців і практиків на подальші дослідження для формування досконалої системи професійної освіти.

Я.Камінецький

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ

Перехід до ринкових відносин зумовлює зростання ролі економічної освіти, зокрема під час підготовки висококваліфікованих робітників. Історичний досвід свідчить, що належну увагу економічній освіті надавали свого часу видатні українські просвітителі, вчені, письменники, відомі педагоги. Основні напрями вдосконалення економічної освіти можуть бути синтезовані таким чином: розробка стратегічних напрямів розвитку економічної освіти на перспективу в процесі загального реформування школи в Україні; вдосконалення структури закладів освіти, в яких здійснюється підготовка з економічних спеціальностей; забезпечення високого теоретико-методичного рівня навчання економічних дисциплін та застосування ефективних форм контролю [2, с.120-121].

Педагогічний процес у сучасній професійно-технічній школі характеризується ширшим діапазоном цілей, ніж у загальноосвітній, оскільки він забезпечує водночас і соціалізацію, і професіоналізацію особистості. Цей складний пізнавальний і трудовий процес характеризується загальними та специфічними закономірностями, є цілісним та єдиним, незважаючи на свою багатогранність. Поєднання соціальних, економічних, педагогічних, психологічних і медико-фізіологічних закономірностей і принципів забезпечує досягнення максимальної ефективності у підготовці майбутніх робітників до суспільної та професійної діяльності. Вимоги до освіти сьогодення та